

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi naj se pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 / I

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka **10 Rpf.**
Stane celoletno z mesečno prilogo „Mladi Korotan“ RM 5.—
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100

Novo narodnostno pravo

Pod naslovom „Pravo narodnih skupin v novem evropskem statutu“ prinaša dunajski „Völk. Beobachter“ z dne 22. februarja prav zanimivo primerjavo med dosedanjim vsaj v teoriji veljavnim načinom mednarodne manjšinske zaščite in narodno-socialistično rešitvijo vprašanja narodnih skupin. Iz članka posnemamo nekatere važne misli.

Nova ureditev Evrope se vrši v znamenju narodnosti. Versajski mir je ta naravni razvoj zaviral. V področju narodnostnega prava je pod vplivom Judov ustvaril pojme „manjšinskega“ vprašanja, prava in politike in potisnil s tem ta važni odstavek vnaprej na napadni tir. Hkrati je učenil manjšinske pogodbe v aparat ženevske lige in njenega kompliciranega poslovanja. Poseben paragraf je vrhovnega odredil, da država, katere narodne manjšine so terjale mednarodno zaščito, ni smela biti zastopana v mednarodnem odboru za manjšinska vprašanja. Nemčija se zato ni mogla udeleževati aktivne manjšinske politike. Manjšinsko vprašanje se je zato v versajski Evropi nahajalo v trajni krizi.

Narodno-socialistična politika je stvarna tudi v področju narodnostne politike. Pokazalo se je to o priliki nemško-poljske manjšinske izjave, ki je še danes dokument konstruktivne narodnostne politike. V izjavi je bilo jasno in enoumno izraženo to: **način, kako se obravnavajo zadeve narodnih skupin, je bistvenega pomena za meddržavne odnose; če se v dveh državah nahajata medsebojni narodni skupini, potem so odnosi med državama tem pristranejši, čim bolj so v obeh državah veljavna taista načela za reševanje narodnostnega vprašanja.** Tako sta nemška in poljska vlada v paralelnih izjavah podčrtali načela, ki so v obeh državah merodajna za obravnavanje zadev obeh omenjenih narodnih manjšin. Slučaj Čehoslovaške je nato pokazal, kolikšnega pomena je narodnostno vprašanje za meddržavne odnose. Sudetski Nemci so pod Konradom Henleinom dosegli svojo zmago, ko je angleški posrednik Runciman šel preko ustavne konstrukcije ter se moral pogajati z vodstvom sudetskih Nemcev na eni in praško vlado kot drugim enakovrednim faktorjem na drugi strani.

Dosedanji razvoj v srednji Evropi s priključitvijo, pritegnitvijo Češko-Moravske in zaokrožitvijo poljskega prostora nakazuje nove razvojne možnosti narodnostnega vprašanja. Nemški pogodbi z Rumunijo in Ogrsko poudarjata v uvodnem stavku načelo, da položaj nemških narodnih skupin v Rumuniji in Madžarski sodoločuje zunanje-politične odnose med državami. Hkrati pa učenjuje nemška narodnostna politika nemške narodne skupine v eno politično narodno telo, pri čemer se iz različnih državljanstev izhajajoče posebne dolžnosti seve vpoštevajo.

Narodnostno vprašanje se je pojavilo kot posledica narodnostnega načela. Versajski mir se je sicer skliceval na samoodločbo narodov, a je istočasno kršil pravico narodne samoodločbe. Zato se je morala njegova manjšinska politika izjaloviti. Narodno-socialistična manjšinska politika je v najožji zvezi z idejami sodobne evropske revolucije. Kakor si niso enaki poedinci, tako si tudi narodi niso enaki. Pač so narodi enakopravni kot kulturne sile ali potence, a v resničnem svetu so si medsebojno različni. So narodi, ki vodijo, in drugi narodi, ki sledijo. So naravno medsebojno povezani narodi. V notranje-političnem življenju se je že uveljavilo načelo, da si poedinci nika-

kor niso enaki. To načelo ne more ostati brez posledic za ustroj mednarodnega življenja. Tudi tod bodo naravne oblike mednarodnih-političnih odnosov vodstvo in sledstvo, nadreditev in podreditev.

Narodno-socialistično manjšinsko pravo izhaja iz osnovnega načela, da je treba priznati stvarna dejstva in odnose. Evropa se v znamenju osišča na

novu urejuje. Nova ureditev potrjuje na eni strani narodnostno načelo, na drugi strani se mu nadrejujejo stvarnosti prostorno-političnega značaja, ki zadobijo svojo posebno važnost v luči moderne prometne tehnike, gospodarstva in strategije. Ko bo izdelan statut velikega evropskega prostora, bo igralo v njem narodnostno vprašanje važno vlogo.

Mirno in dostojno zadržanje Jugoslavije

Po pristopu Bolgarije k trozvezi in po vkorakanju nemških čet na bolgarsko ozemlje se je mednarodna pozornost osredotočila na Jugoslavijo. Jugoslovanska zunanja politika je bila že doslej posebno od strani nemške javnosti in nemškega tiska deležna priznanja, da stremi izključno samo za ohranitev miru na evropskem jugovzhodu. V teku let in njihovih dogodkov je Jugoslavija svojo miroljubnost opetovano izpričala z neoporečnimi dejanji in je mnogo doprinesla k razčiščenju in konsolidaciji prilik na Balkanu.

Pred tedni sta se mudila pri Führerju in kanclerju Adolfu Hitlerju ministrski predsednik Cvetkovič in zunanji minister Cincar-Marković. Madžarski dnevnik „Magyarsag“ je minuli petek v zvezi s tem obiskom poročal, da je na dan obiska na Obersalzbergu ameriški prezident Roosevelt izročil jugoslovanskemu poslaniku v Washingtonu osebno pismo na kneza Pavla, v katerem obljubljuje prezident Jugoslaviji učinkovito podporo Amerike. Poleg te vsekakor senzacionalne vesti madžarskega lista so nemški časopisi zabeležili tudi radio-govor bivšega prezidenta Čehoslovaške Beneša, ki poziva Jugoslovane, naj se, če akcije v lastni državi ne bi bile mogoče, podajo preko Soluna v Afriko in se udeležujejo tamošnjih bojev.

Koncem minulega tedna je zasedal v Beogradu kronski svet, kateremu je sledila vladna seja. Predsednik vlade Cvetkovič in podpredsednik Maček sta nato sporočila javnosti, da pristojna mesta vse dogodke pozorno zasledujejo in trezno razso-

jajo in da bo Jugoslavija pri kakršni keli odločitvi upoštevala najvišje narodne in državne interese, ki so: neodvisnost in nedotakljivost države.

Beograjska „Politika“ je — tako posnemamo po „Wiener Tagblattu“ — priobčila iz Berlina odgovor, ki ga je sprejel njen dopisnik od uradnega zastopnika nemškega zunanjega ministrstva na vprašanje, če Berlin sleduje v Beogradu kako določeno diplomatsko akcijo. Odgovor z uradnega nemškega unesta se glasi: **Izbornim diplomatskim odnosom med Berlinom in Beogradom ni treba ničesar dostaviti.** S tem odgovorom se bavi poluradni „Vreme“ in poudarja, da narekujejo jugoslovansko-nemške odnose medsebojno spoštovanje in zaupanje in da so ti odnosi temelj miru in varnosti na jugovzhodu. Jugoslovanska lista „Vreme“ in „Politika“ še naglašata, da je nemška vojaška sila močna dovolj, da prepreči vsakršno motnjo miru na Balkanu. Turčija se je pomirila ob dejstvu, da hoče Bolgarija tudi po pristopu k trozvezi ostati izven vojnega spora. Nemški listi pa se pohvalno izražajo o jugoslovanskih oblasteh, ki so s strogimi ukrepi onemogočile vsakršno sabotažo od strani državi in njeni politiki nenaklonjenih krogov.

Položaj na bojiščih

Izveleček iz nemških in italijanskih vojnih poročil. Nad in okoli Anglije: Nemški bombniki so v minulih dneh nadaljevali z napadi na oporišča južne in jugovzhodne Anglije in so bombardirali tudi London. Nemški brzi čolni,

podmornice in letala so skupno potopili četrtno vseh ameriških transportov v Anglijo ter vrhutega uničili dva angleška rušilca. Od začetka vojne do danes je Anglija izgubila že 14 rušilcev. — V Albaniji so se boji spet pričeli. Italijanska XI. armada je zavrnila grške napade, letala so metala bombe na postojanke, baterije in čete. — V severni Afriki so nemška oz. italijanska letala vrgla bombe na vojaške točke mest Derna in Benghazi. Posebno oster je bil napad večjega števila nemških bombnikov na otok Malto. — V vzhodnem Sredozemlju so italijanska letala napadla skupino angleških ladij ter zadela eno križarko, enega rušilca in tri parnike. — V vzhodni Afriki se vršijo boji v predelu mesta Keren. — V Somaliji so italijanska letala vrgla več bomb.

Kako izgleda v Angliji

Nek ameriški letalski strokovnjak je priobčil podrobne podatke o učinkih nemškega bombardiranja v Angliji. Med drugim pove tudi to: V razdalji 20 milj so v bili Londonu vzdolž reke Temze ladijski doki (vodne priprave za pristanek in popravo ladij) ponovno zadeti. Ti doki so silno važni, ker gre skozi londonsko pristanišče polovica vsega angleškega uvoza živil. Močno so po nemških bombah prizadeti doki ter velika skladišča ob znamenitem Temzinem polkrogu. Pristaniške naprave v Liverpoolu, Newcastleu, Glasgowu in Southamptonu so vprek utrpele silno škodo, četudi zadetki niso tako natančni. V dolgi vrsti angleških mest so porušene ali delno poškodovane letalske tovarne največjih angleških firm. Veliki municijski arzenal v Woolwichu, ki je last države in največji te vrste, je močno razdejan. V Londonu so porušene še kanalizacijske naprave, električni vodi, vodne napeljave, plinarne i. dr. Normalno življenje je v največjem mestu sveta močno omejeno.

V Bolgariji

Bolgarski tisk objavlja v minulih dneh odgovore na ostre izpade Angliji prijaznega časopisa. Dnevnik „Slov-o“ pravi, da je krivično in izzivalno obsojati Bolgarijo zaradi tega, ker se na njenem ozemlju nahajajo nemške čete. 25 let je — tako piše list — Bolgarija molčala. Po svetovni vojni so jo skupno z Nemčijo posadili na zatožni klop in nobena velesil se do danes ni brigala za njeno usodo in njene težnje. Kakor je Mala antanta obkrožala Ogrsko, je Bolgarijo ogrožala Balkanska zveza. Nemčija pa je raztrgala verige krivičnega miru in se zoperstavila. Država za državo je nato odstopala na bojišču, najprej Poljska, potem Francija, Nizozemska, Belgija in Norveška. Nihče nima pravice Bolgarijo obsojati, če sedaj pozdravlja nemške vojske kot svoje prijatelje in ne kot svoje sovražnike.

Amerika

Minuli teden je v Washingtonu zasedal ameriški senat in se baval izključno z zakonom, ki dovoljuje prezidentu Rooseveltu organizacijo izredne daleko-sežne pomoči Angliji. Senat je zakon odobril z dostavkom, da velja zakon samo do 1. julija 1943 in da mora obveznost, ki jih zakon ne odobrava, potrditi kongres. Vojaški material v višini 1300 milj. dolarjev sme prezident dobaviti, če so krediti za te dobave že odobreni. — Med zasedanjem je Roosevelt v neki izjavi tisku omenjal, da se nahaja Amerika v hujši stiski kakor leta 1931, ko je nastopil službo ameriškega prezidenta.

**PES NI PONIŽEN, KER JE LAČEN,
TEMVEČ ZATO, KER JE PES.**
(Ivan Cankar)

Pogled na evropski jugovzhod

Zander M.

Japonski zunanji minister pride v Berlin

Nemška vlada je povabila v Berlin japonskega zunanjega ministra Yosuke Matsuoka. Minister dospe v kratkem v Nemčijo. Z nemškimi državniki se bo razgovarjal o vseh vprašanjih, ki izhajajo iz sodelovanja ošišča Berlin—Rim—Tokio. Iz Berlina se japonski minister poda tudi v Rim. — Matsuoka je bil pred odhodom pri japonskem cesarju in je nato nastopil svojo pot. Njegovemu posetu pripisuje ves svetovni tisk veliko važnost. Slednja izhaja tudi iz dejstva, da se prvič podaja aktiven japonski državnik, ki je hkrati član vlade, v Evropo.

Okno v svet

Angleški kralj je osebno sprejel novega ameriškega poslanika Winanta ob njegovem prihodu iz Lizabone v London. Tovrstne časti doslej še ni bil deležen noben poslanik v Angliji.

Ameriška vlada je zaplenila 15 ton pošte, namenjene ruskemu poslaništvu v Washingtonu. Zaplembo zagovarja, da je bil pretežno propagandni material, dočim trdi ruska vlada, da so bile znanstvene publikacije namenjene univerzam in knjižnicam.

6. marca je London doživel svoj 500. zračni alarm. Povprečno enkrat vsak dan morajo Londončani v zaščitna zaklonišča. Takoj navrh je sledil 501. alarm.

V južno-ameriško pristanišče Rio de Janeiro je minule dni prispel nemški parnik „Lech“. Njegov prihod smatra javnost za nemško zmago nad angleško blokado. Kapitan je ob prihodu dejal, da se namerava par mesecev po vojni vrniti v domovino s tovorjem brazilske kave.

V Angliji vlada silno pomanjkanje živinskih krmil, kar je posledica ekstenzivnega angleškega kmetijstva.

Angleški konzulati v Jugoslaviji so svetovali vsem angleškim državljanom, naj so pripravljeni na skorajšnji odhod.

Število brezposelnih v Belgiji se je znižalo za 9000 oseb in znaša 184.000.

Italijanska vlada je odredila, naj se zaprejo ameriški konzulati v Palermu in Neaplju, ker se nahajajo v vojnem ozemlju. Nato je ameriška vlada zaprla italijanska konzulata v mestih Detroit in Newark.

Rumunski bivši kralj Karol je pobegnil iz Španije v Portugalsko.

Nemški poslanik v Ankari je vročil turškemu prezidentu osebno pismo Führerja in kanclerja Adolfa Hitlerja.

Na Kosovem polju v Jugoslaviji so v nedeljo čutili več potresnih sunkov.

Angleški delovni minister je izdal poziv, naj se nemudoma javi vsaj 50.000 delavcev za gradnje ladij.

Harriman, novi ameriški odposlanec za Anglijo, je izjavil, da bo Amerika zalagala Anglijo tudi z živili.

V Sofiji se je vršila velika parada nemških in bolgarskih čet. Paradi je prisostvoval poveljujoči nemški general List.

Na Dunaju sta se sestala drž. maršal Göring in rumunski general in drž. vodja Antonescu. Razgovarjala sta se o skupnih gospodarsko-političnih zadevah.

Gen.-feldmaršal Keitel je praznoval svoj 40 letni vojaški jubilej. Führer in vrhovni poveljnik nemške vojske mu je osebno izrekel svoje čestitke ter mu vročil svojo sliko s posvetilom.

Japonci so označili Roosevelta za prvega sovražnika svetovnega miru.

Angleški poslanik v Sofiji, Rendell, se je s približno 50 angleškimi držav-

ljani podal preko Carigrada v domovino.

Med Siamom (Tajsko) in francosko Indokino je bil po japonskem posredovanju sklenjen mir.

V Splitu je bila prijeta skupina oseb, ki so pripravljale sabotažo proti ladjam, natovorjenim z bavksitom.

V Celovcu so „Khevenhüllerji“ praznovali svoj 250 letni jubilej. Proslave so se med drugimi udeležili minister Glaise-Horstenau, gen. poročnik Nagy, dež. glavar Pawlowski in nadporočnik grof Khevenhüller.

V New-Yorku so izvedli za poizkušnjo prvo zatemnitev mesta, ki je trajala 15 minut.

Angleški in ameriški državljani zapuščajo Japonsko in se vračajo domov.

Novice iz naše države

Priznanje madžarskega lista.

Madžarski večernik „Pesti Ujság“ prinaša zanimiva razmotrivanja o položaju v naši državi. Uvodno pravi, da v Veliki Nemčiji nihče ne ugiha, marveč vse veruje v končno nemško zmago. „Ta vera ni prazna, marveč izhaja iz neverjetne discipline, organizacije in požrtvovalnega dela. Gospodarske prilike je država uredila do zadnjih potankosti. Sistem živilskih nakaznic je edinstven in njegova organizacija tako sijajna, da dobi Nemec na nakaznice več kakor poedinci v kateri koli drugi državi na evropskem jugovzhodu.“ — Sedaj pripravlja madžarska vlada ostre ukrepe proti veriženju z živili.

Vdržavljenje bukovinskih Nemcev.

V taboriščih v Šleziji se nahaja okoli 48.000 nemških izseljencev iz Bukovine. Začetkom marca je bilo poklicanih v mesto Breslau 5000 najuglednejših izseljencev, kjer jim je drž. komisar za ugotovitev nemške narodnosti drž. vodja 44-čet Himmler v svečanem aktu izročil nemške domovnice. Drž. vodja je v svojem govoru dejal, da se je od 7. oktobra 1938 vrnilo v domovino skupno 550.000 Nemcev in sicer iz Baltika, Volinije, Galicije, Bukovine, Besarabije, Dobrudže, južne Tirolske in poljske gubernije. Naseljeni bodo v vzhodne pokrajine, katere so bile priporočene z mečem in so zato sveta zemlja.

Minister dr. Goebbels pokr. namestniku Kutscheri.

Propagandni minister je naslovil na pokr. vodjo-namestnika Kutschero pismo sledeče vsebine: „Ljubi Pg. Kutscher! S svojim brzojavom z dne 1. marca ste me obvestili o koroški zbirki 680.300 RM za gradnjo vojaških domov v Norveški. 330.000 RM je od teh določenih za poseben Narvik-fond. Z zahvalo za obvestilo izražam priznanje za to, da je Koroška tako velikopotezno pokazala povezanost s svojimi vojaki na severu. Heil Hitler! Vaš dr. Goebbels.“

Elektrika v kmetijstvu.

Dunajska elektrarna je sporazumno z drž. kmečko zvezo priredila na dunajskem velesejmu, ki se vrši v tem tednu, posebno razstavo, ki naj pokaže možnosti uporabe električne sile na kmetiji. Električna razbremenjena predvsem gospodinje, katerim kuha, pari, pere, hladi, greje in peče. 16 urni gospodinj in delavnik se tako skrči za dobro tretjino in še več. Enakega pomena je elektrika za gospodarja, katerega žene vse mogoče stroje, mede, molze, reže in mu letno prištedi do 200 dni ročnega dela. Poseben oddelek te razstave prikazuje številne ugodnosti električne luči.

Še o otroških dokladah.

Z novim letom dobijo družine za tretjega in vsakega nadaljnjega otroka po 10 RM mesečno. Štejejo se otroci do 21. leta. Kdor je doslej dobival več, kakor pa je predvideno po novi odredbi, se mu za prehod dovoli enkratna podpora v višini 18 kratne razlike med prejšnjo in sedanjo doklado. Za to podporo je treba prositi vsaj do 31. dec. t. l. in se denar prenakaže v 4 obrokih.

Vesti iz Jugoslavije

Obisk nemškega poslanika v Zagrebu.

Pretekli teden je obiskal nemški poslanik na jugoslovanskem dvoru von Heeren s svojo gospo in spremstvom hrvatsko prestolnico Zagreb. Ob tej priliki je imel razgovore z dr. Mačkocom in banom Šubašičem. Pri kosilu, prirejenim na čast visokemu nemškemu gostu, je ban dr. Šubašič govoril čim dalje bolj poglobljale. V preteklosti in izrazil željo, da bi se kulturne vezi v korist Nemčije in Jugoslavije čim dalje bolj poglobljale. Poslanik von Heeren je v svojem odgovoru dejal, da za poglobitev kulturnih in gospodarskih odnosov med hrvatskim in nemškim narodom ni več nobenih zaprek. Hrvatski listi pa naglašajo z

zadovoljstvom, da se je obisk zastopnika prijateljske nemške države vršil ravno v času, ko se obe državi z vsemi močmi prizadevata, da bi že obstoječe prijateljske vezi okrepili.

Saška opera v Belgradu in Zagrebu.

Te dni je gostovala v Belgradu v tamkajšnjem narodnem gledališču saška opera iz Dresdena z uprizoritvijo Strausovega „Kavalirja z rožo“. Predstavi je prisostvoval tudi predsednik vlade Dragiša Cvetković in več ministrov. Saška opera je odšla nato v Zagreb, kjer je izvajala kompozije Mozarta, Beethovna in Straussa.

Jugoslovani so posetili v velikem številu dunajski velesejem.

Za letošnji dunajski velesejem vlada v gospodarskih krogih Jugoslavije izredno veliko zanimanje. Tako je odposlala Srbska kmečka zadruga na dunajski velesejem številno odposlanstvo, enako se je velesejma udeležilo več kmečkih skupin iz Hrvatske, posebno močno delegacijo pa so poslali jugoslovanski Nemci, katere je vodil dr. Awender.

Poraba sladkorja v Jugoslaviji.

Glasom statističnih podatkov porabijo v Jugoslaviji 8.700 do 9000 vagonov sladkorja na leto. Vsakoletna produkcija sladkorja v Jugoslaviji pa se suče med 9.000 do 10.000 vagoni. V lanskem letu je imela Jugoslavija zelo dobro letino sladkorne pese, tako da bo lahko krila vse potrebe sladkorja v državi s svojim lastnim pridelkom.

To in ono. — Na ljubljanski univerzi bodo odprli 6. medicinski semester. — V Hercegovini so lani pridelali 890 vagonov tobaka. — Za novega predsednika Trgovinsko-industrijske zbornice v Ljubljani je bil imenovan Karel Čeč.

Naša knjiga

K izdaji „Družinskih Večernic“ po S. P. Z. v Celovcu.

Večina naših družin se je v minulih tednih vsaj bežno že seznanila s knjigo, ki hoče biti skromen nadomestek za letos izpadle Mohorjeve in jo je naša prosvetna centrala namenila za tihe, zbrane urice v slovenskih družinah. Kjer „Družinskih Večernic“ še niso dobili, jih jim dostavijo naši prosvetashiše tekom teh dni, da ne bo izvzeta prav nobena celica naše narodne družine. Zavestno je dala centrala knjigi značaj nekakega velikega slovenskega teksta, ki bodi pohvala, zahvala in bodrilo hkrati.

Pred svetovno vojno in predvsem v drugi polovici minulega stoletja je bila naša Koroška torišče živahnega slovenskega slovstvenega udejstvovanja. Zgodovinarji jo upravičeno nazivajo zibelko slovenske kulture in mislijo pri tem na hvaležno slovstveno udejstvovanje našega Janežiča, Jarnika, Majarja, na tako posrečeno zasnovno osrednje slovenske književne družbe sv. Mohorja v Celovcu, na živahno kulturno stremle-

Podlistek

OTROCI SOLNCA

Novela.

Spisal Ivan Pregelj.

(25. nadaljevanje.)

VI.

Mlinar Jane je bil pijan. Sedel je v mlinu v polici, kjer mu je gorel ogenj. Mrmral je motne besede, obraz se mu je pačil, včasih je zavpil ostro in šel z glavo od stop do četrtega kamena, od sipalnikov do mehov, kamor je prašila moka. Potem mu je nihala glava, kakor gnana od čudnega krča; iztegoval je roko predse, kakor bi nečesa iskal, grabil je s prsti, kakor da nekaj duši. Potem je legel ob ognju in spal nekaj minut. Zopet se je dvignil in zatulil divje in dolgo. Šum kamenov in vode je dušil njegov klic, njegove strahotne besede:

„Mir mi daj! Za kolesa se ne obešaj, črni duh, peklenski. Mir, mir, mir!“

Posluhnil je pod kamene in spet besnel; vzdignil je roke in križal privid pred seboj:

„Kakor kamen leži na dnu in se ne gani. In oči zapri in ne išči. Nihče te ni pahnol doli. Sam si zdrsnil pod kolesa. Ne obešaj se nanje, satan rogati, hudič, hudič!“

Umiril se je pa je začel znova iskati. Zdaj je iskal pišče, jo našel in posrkal zadnje kaplje. Potem se je nekam iztreznil. Obraz se mu je spačil v grozoten nasmeh. Do vhoda je šel, oprezoval. Potem je zlezal za streho in gledal pod jez. Potem je zdrknil nazaj v mlin in odmaknil desko na ilovnati klopi, kamor je polagal mehove, dvignil zamazano mrliško štolu, hropel in se krototal:

„Ta ga bo ubila, ta ga bo —“

Senca je zakrila vhod. Koširjev stric Feliče je stopil v mlin s svojim mirnim, bebastim nasmehom. Mlinar Janez ga je opazil. Oči so mu strašno sinile, a ugasnile takoj. Zopet se je spačil v nasmehu. S trdo roko je potegnil Feličeta k sebi in rekel skrivnostno:

„Imam kruha, imam! Pa zdaj ni časa jesti.“

Potisnil je strica na glino in živo skočil iz mlina. Stric Feliks je mirno gledal, kako so zastali vsi štirje kamni po vrsti in še stope. Čuti je bilo, kako je zunaj voda pljusnila drugam, temno, strahotno v zeleno globočino. V mlinu je bilo mirno. Tokrat se je vrnil mlinar, položil prsč na usta in šepetal:

„Zagovoril ga boš, hudiča neznankega. Latinske šole si študiral. Saj znaš?“

„Znam,“ se je globoko priklonil z

glavo Feliče. Oni je segel po črni štoli in mu jo nadel krog vratu. Potem je skočil k ognju in segel po škrobo steklenico z rumenkasto vodo in rekel:

„Tu je voda s sedmimi žegni. Pokropil ga boš, da bo mirno spal, kakor da je pokopan.“

„Kdo, kdo?“ se je trudno smešil Feliče.

„Oni pod jezo,“ je govoril skrivnostno mlinar. „Nesrečno smrt je storil, padel je. Pod jezo leži. Voda je taka, da ne more naprej. Za kolesa se obeša, vsak dan, vsako noč. Misli, da sem ga jaz dol sunil. Tako misli, razumeš! Hudič ga je obsedel s to mislijo, da sem ga sunil za tisto Mežnarčevo, za tisto, ki je otroka nosila od njega —“

Stric Feliče je z nemirnim pogledom iskal okoli sebe.

„Dobiš kruha, dobiš,“ je postajal mlinar nestrpen. „Zdaj ga greva ven. Boš rekel tiste besede, boš pokropil, pa bom z ognjem in kadilom pokadil. Pojdi, pojdi!“

Nagrebel je žerjavice v medeno črepinjo in sunil strica pred seboj iz mlina. Stopila sta po kamenitih in opolzkih stopnicah v dan. Tiho je bilo, le jez je bobnel kakor nekake strašne baladne orgle svojo silno pesem. Voda je bila glinastobela. Nekje v gorah je bila potihnila zadnja nevihta z bliskom, gromom in silnim naličkom.

„Poj hudič, poj!“ je zaklical mlinar in sunil revnega strica proti vrhu in slemenu strehe. Sam je začel tuliti motne latinske izraze:

„Libera, sempiterna, saecula, saecula!“

In spet je zaklical stricu Feliksu:

„Poj!“

Stric Feliče je pogledal z blodnimi, nemirnimi očmi pod se, zdrknil na kolena, dvignil steklenico in zamahnil proti jezu. In prav kakor mlinar je pel, ne da bi vedel, kaj govori. Njegov glas je bil kakor glas otroka, ki mu je cigan položil nož na prsi, boječ, komaj slišen človeški glas, glas zadnjega potomca nekdanje slavne, plemenite in bogate rodovine:

„Ambulantes in ira, ambulantes in nocte in nocte in venit . . . invenit ira Domini.“

„Saecula, saecula, amen!“ je vpil mlinar in vihtel črepinjo. Vonj oljčnih vejic je padal in legal nizko nad razpenjeno vodo, ki ga je iz hladne rezkosti metala nazaj.

„Ponovi!“ je kriknil mlinar, „ponovi odrok!“

Toda stric Feliče ni vedel, kaj naj ponovi, in se je trudoma smešil mlinarju v lice.

(Dalje sledi.)

nje bratov Einspielerjev in dolge vrste njihovih naslednikov. Povojna slovenska Koroška je sicer slovstveno skromna — Ilauigovi povesti „Vitez Reberčan“ in „Kapelški punt“, študentovska brošurica „Dijaki narodu“, znanstvenopolitična nemška razprava „Die Kärntner Slowenen“, nekaj poučnih zvezkov o šolskem vprašanju i. dr., versko-nabožne knjižice in sedaj „Družinske Večernice“ so naš literarni prispevek — a že značaj izdanih del kaže, da se nahaja naša narodna skupina po svetovni vojni v izrednem položaju, ki se niti do danes ni mogel ustaliti. Navidezno kulturno pasivna slovenska Koroška pa še zdavnaj ni kulturno mrtva, marveč sliči gredici, ki venomer sili v novo rast in cvet in sad.

Kaj naj bi pomenile letošnje „Družinske Večernice“? V prvi vrsti so dokument naše slovenske kulturne volje. Tudi danes še ima slovenska Koroška svoje misli in težnje, svoj nazor o življenju in svetu. Tudi danes izjavlja rod Zilje, Roža, gorjancev in objezerjanov in Podjune svojo pripadnost k slovenskemu kulturnemu krogu. Veliki slovenski sinovi — Prešern, Aškerc, Gregorčič, Cankar, Župančič, Pregelj, Meško, Finžgar, brata Vodnika — so glasniki i naše notranjosti, našega duha in srca. Številni sotrudniki „Večernic“, četudi večinoma brezimni, pristrčni interes rojakov za izdajo in topla vnema zanjo so za to našo trditev najboljši dokaz.

A še nekaj več bi „Večernice“ hotele biti. Zavestno razgrinjajo naši narodni družinici prvine življenjskega materinstva — matere, zemlje, domovine, Cerkev — in zgovorno hočejo dopovedati vsemu rodu, kateri so neporušljivi fundamenti ob prelomu časov in nazorov. A vsa dopoved bi bila brez haska, če ji ne sledi poglobitev družinske, stanovske, narodne in tudi verske zavesti. Zavesten je torej v knjižici poudarek domoljubja, rodoljubja in bogoljubja. Rojaki ga bodo razumeli in vpoštevali. Saj je vsemu narodu na Koroškem kakor otroku, ki seza po materni roki, da ga varno vodi preko čeri in prepadov. Svet pa je tudi danes bogat in lep za vsakogar, ki si zna v njem poiskati bogastva in lepote. Seve, skromna knjižica zamore to bogastvo in lepoto kvečjemu nakazati, nikdar pa dokazati.

Tako naj bi „Večernice“ postale nekaka ljudska citanka. Sosebno naše življenje je ena sama šola in srečen tisti, ki se zna v tej šoli učiti in si nabirati spoznanja, ki so trajna in nespremenljiva.

Kdo je koga natepel? — Advokat: „Gospa, od česa imate tisto modro liso na nosu?“ — Ona: „Mož me je pretepal!“ — „Zakaj ga ne naznanite sodniji?“ — „Saj ga bom, ko pride iz bolnice.“

Mož, ki nikdar ni žejen. — Mina: „Veš, moj mož nikdar ni žejen.“ — Katra: „Ah? Zakaj pa potem pije v gostilnah?“ — „Zato, da bi ga ne prišla žeja.“

Piščanci. — Pepček: „Marica, ali veš, zakaj prilezejo piščančki iz jajčkov?“ — Marica: „Zakaj pa?“ — Pepček: „Zato, ker se bojijo, da bi jih mama ne spekla.“

Zvonjenje pa tako . . . Pravijo, da je neke v Rožu taka cerkvena, ki ima kar tri mežnarje. Prvi vleče za vrv, drugi opira zvonik, da se ne podre, tretji pa hiti po hišah praviti, da poldne zvoni.

Ne pozna ga. — Jaka iz Hude jame je moral k vojakom. Prvi dan sreča v kosarni častnika in ga seve v svoji neizkušnosti ne pozdravi. Ta se ustavi pred njim in zakriči: „Ali me ne poznaš?“ — „Nee! Pa menda niste vi tudi iz Hude jame?“

Previdno. a jasno. — Mama v kuhinji sliši Matička, kako se dere pred hišo. „Kaj pa imaš, Matiček?“ — „V travo sem padel, ki jo je včeraj krava pojedla.“

Moški niso nič prida . . . Mica: „Je že tako na svetu, da noben moški ni kaj prida!“ — Jera: „Hm, ja! Samo to je slabo, da smo me njih boljše položice.“

Ljubeznivost. Ona: „Predno si me vzel, si me imenoval angelčka, sedaj pa mi nočeš kupiti niti klobuka.“ — On: „Pa, dragica, angelčki ne nosijo klobukov.“

Po domovini naokrog

Vodnjak

Spisal Prežihov Voranc.

Po teh besedah je stari Borovnik umrl.

Očetove besede, izrečene na smrtni postelji, si je mladi Borovnik vtisnil v spomin kakor testament. Ogledal si je omenjeni prostor ter postal malodušen. Plot je segal prav do ceste, ki je vodila v gozd nad hišo, in tik za plotom je rasel raven bezgov grm. Prostor se mu je zdel nekoliko vzbočen, in gotovo najbolj suh okrog poslopja. Skoraj nemogoče, da bi bila tam notri voda. Ako bi bil oče rekel tamkaj na jami onstran hleva, tamkaj bi bilo prej mogoče, toda tukaj je skoraj izključeno.

Tako je mislil mladi Borovnik, pokopal očeta in napajal še dalje doli pri studencu. Čas je tekel in medtem se je mladi gospodar z velikimi sitnostmi oženil. Vzel je gostačevu hčer iz sosednih hribov. In mlada žena je nosila vodo po bregu navzgor, kakor jo je nosilo toliko njenih prednic.

Prišla je pomlad, topla in zgodnja, Borovnikovi so vstajali zgodaj in neke noči se je gospodar zopet spomnil očetovega izreka, ko je ležal na hrbtu v postelji in čul težko sopenje svoje žene poleg sebe. Zdelo se mu je, kot bi prihajalo njeno težko, nenaravno sopenje od prenaporne nošnje vode od studenca. Dolgo se je obračal neodločen po ležišču in ko je zopet zadremal, se mu je sanjalo, da je prišel oče v sobo in mu rekel, naj koplje tam, kjer je bezgov grm. Natanko je videl njegovo sivo brado, kakor takrat, ko je ležal na smrtni postelji.

Drugo jutro je omenil to svoji ženi. Skomignila je z rameni in počasi rekla:

„Koplj! Mogoče je pa voda pod bezgom. Pomagala bom.“

Ravno takrat se je delo na polju malo prekinilo. Setev je bila v zemlji in do košnje je bilo skoraj še dva meseca. Borovnik je sklenil kopati po očetovem naročilu. Nekega jutra je vzel lopato in kramp in odšel tja za plot; naredil je križ z orodjem čez zemljo in odkopal velik krog ruševine s kosom ceste. Ko je stal sredi odkopanega kroga s krampom v rokah, je vzdihnil in pogledal ženo ter mater, ki sta stali na trati ob robu odkopa. Njegov pogled je bil en sam vprašaj, poln dvoma in upanja. Spustil je orodje k tlom in se naslonil s telesom na topor. Ženski sta stali nemi poleg njega; čutili sta težo in pomen tega trenutka. Tako so onemeli vsi trije. Nato se je pa mož razkoračil, pljunil v dlan rumeno slino in zavihel kramp, da se je zasadilo železo do ušes v lapornati svet. Ženski sta se oddahnila.

Potem so delali vsi trije skoraj brez prestanka. Borovnik je začutil veliko veselje in vera v njem, da mora najti na tem mestu vodo, kakor je rekel oče, je postajala vedno trdnjša. Pri delu mu je pomagala žena; medtem ko je on odkopaval prst in jo metal iz jame, jo je ona odvažala na samokolnici tja na odor njive in nasipala prazen svet.

Toda že četrty dan ni več dosegel z lopato vrha in se ni mogel iznebiti prsti. Napravil je dvigalo. Štiri bruna je postavil navpik čez vodnjak, prevezal pod vrh primerno izrezano kolesce in nategnil nanje povezano vrv, na katero je privezal majhno kad. Sedaj se je delo zopet nadaljevalo. Žena je vlačila kad za kadjo iz globine, ki je postajala vedno večja.

Do nedelje je bilo izkopano že pet metrov globine. Ko je zlezal Borovnik v soboto ob zvonjenju k počitku iz jame in je pogledal nazaj, je bil skoraj ponosen na svoje delo.

(Dalje sledi.)

Lepen. Na pustni pondeljek sta se poročila Katarina Miklav, Miklavica v Lepenu, in Ciril Miklav. Po poroki so se svatje podali na nevestin dom, kjer so obhajali v najlepšem razpoloženju in starem običaju veselo ojet. Bilo srečno!

Wackendorf — Večna ves. — Letošnji pust smo prav čedno obhajali. Na pustno nedeljo se je ženil mladi Avci-garjev France z brhko Micko iz Šent-

lipša. Po cerkveni poroki, med katero je preč. g. župnik Picej mladi par pri-srčno nagovoril, se je vršilo svatovanje na ženinovem domu. — Dan navrh se je ženil Jopov Šime z Marijo Račnik. Po cerkvenih obredih so svatovali pri Lušinu. Mladim družinam obilo sreče na novo pot!

Slovenci smo menda bili prvi smučarji na svetu, tako vsaj sodijo zgodovinarji po najdbi starodavnih bohinj-skih „dile“. Gotovo pa tekmujejo v smuku z narodi na severu glede starosti prelega zimskega športa in z Nemci pa — tako je dokazala Planica — v drznosti in korajži smuških poletov. Poleg nemških in finskih smučarjev se smejo ponašati Slovenci, da so s smučmi

Dober smuk! fot-Linhart.

preleteli največjo daljavo in to na naj-lepši skakalnici sveta v gorenjski Planici. Potem torej ni čuda, da se lepi šport naglo uveljavlja tudi med nami na Koroškem in da je med našimi fanti že cela vrsta pravih mojstrov na „dilhah“, ki se že kar igrajo s plugi, telemarki in kakor se še imenujejo mojstrovine z gladkim lesom sredi snežnih poljan.

Srečo v nesreči. — (Diex—Djekše). — Naše cesta je lepa, a tudi razmerno strma. To je izkusil nedavno nek voznik, ki je vozil v dolino težke maces-nove hlode. Četudi je voz primerno zavrl, mu je v bližini Pihlarjeve žage pričel drčati in končno treščil z voznikom, konjem in tovorom v 10 m globoki obcestni jarek. Na srečo ni bilo nobene večje škode. Voznik je ohranil zdravo kožo in konj se je samo zunan-je poškodoval. Pač pa so mogli žival rešiti le tako, da so razrezali jermenje.

Tatvina jajc (Rosenbach — Podroščica). — O priliki transporta večje količine jajc iz Podroščice v Beljak je med potjo izginil zaboj z 200 jajci. Posamezni komadi nosijo označko „Bulgaria“. Pred nakupom se svari, podrobnosti o tatvini naj se takoj javijo najbližji orožniški postaji.

Achomitz — Zahomc. — V nedeljo 9. t. m. smo na božji njivi sv. Martina pokopali kos starega Zahomca: dobrega Potočnikovega očeta. Že pred meseci jih je rahla kap opozorila, naj se pripravijo na odhod, sedaj pa jim je pre-trgala življenjsko nitko. Umri so mirno in boguvdano. Svojih 65 let so izpolnili z neverjetno, občudovanja vredno delavnostjo, vzorno so izpolnjevali svoje dolžnosti napram Bogu, narodu in soseski, družini pa bili nadvse dober in skrben gospodar in oče. Dolgo časa so opravljali častno službo cerkvenega ključarja. Na zadnji poti so blagega pokojnika spremljali poleg osamele materedove še štirje sinovi-korenjaki in hčerka, poročena v Draščah, ter številni sosedje in prijatelji od blizu in daleč. Preč. g. župnik Kuchling so na grobu orisali rajnega vzorni značaj in pogrebce opozarjali na resnost in globino končnega življenjskega cilja. Blagemu očetu bodi večni mir, zaostalim izrekamo naše toplo sožalje!

Keutschach — Hodiše. — Dne 5. t. m. smo na Otoku pokopali Zavorčevo Rozijo, pd. Petrinjo z Gore. Bolehala je na zavratni notranji bolezn in si zaman iskala leka pri zdravnikih. Bela žena jo je rešila hudega trpljenja. Ranjka je nekoč slovela kot izborna društvenica-igralka in je še mnogim v spominu kot Miklova Zala. Tudi je bila dobra pevka in strastna ljubiteljica petja. Možu je bila dobra družica in sinku ter hčerki zlata mamica. Njenega pogreba so se udeležile matere in žene iz vse širše okolice, društveni pevci so se rajni članici oddolžili s pesmijo na domu

in grobu. Naj si mlada mati odpočije pri Gospodu, možu in malima bodi izrečeno naše toplo sočutje!

Globasnitz — Globasnica. — Koncem pusta smo pokopali Šmidnovega očeta Valentina Logar, tasta g. nadučitelja Luke Viternika. Rajni so bili izvrsten kovač, pravi mojster svoje stroke. Hkrati so upravljali svoje lepo posestvo. Bili so zaveden narodnjak, po značaju dobričina. Na grobu so se od ranjkega poslovili v imenu farne družine preč. g. župnik Sekol, cerkveni pevci so jim v slovo zapeli pesem-žalostinko. — Dva dni prej smo izročili materi-zemlji Krtovo Albino, posestnico Kr-tove kmetije. Dobrih dvajset let je čisto sama gospodarila na posestvu, obdelovala njive, oskrbovala živino, bila hkrati gospodar in gospodinja. Končno je obnemogla in bila zadnjih šest mesecev priklenjena na postelj. V svetovni vojni je izgubila sina-edinca. — Isti dan je bil pogreb očeta Trnovnika iz Podjune. Bili so velikan po postavi in dobričina po srcu. — Naj naši rajni počivajo v miru!

Kratschach — Hrašče. — Minuli mesec so tukaj umrli Magdalena Prosen, pd. Raskarca. Dosegli so častljivo starost 89 let. Rajnica so doživeli svoj peti rod in so pestovali že svojega prapravnuka. Naj jim je mir pri Gospodu! — Imeli smo tudi veselo ohcet. Urbančeva Marija Fritz se je omožila s Francem Koflerjem, gostilničarjem pd. Il-nom na Velikem Sedlu. Bilo srečno!

Za otroško doklado, veljavno z novim letom, je treba takoj prositi, če hoče prosilec biti deležen tudi podpore prvega četrtletja. Kmetje in družinski očetje z vsaj tremi otroci naj vložijo prošnje vsaj do konca marca t. l. Za dovolitev odpravnine morajo prositi tudi tisti, ki so bili že doslej deležni podpore za otroke.

Naše gospodarstvo

Naše sadno drevje

Kdor potuje po južni Nemčiji, začuden opazuje polja, zasajena s sadnim drevjem. Pri nas je vaje videti strogo ločitev med sadnim vrtom in poljem in si sadnega drevja na njivah ne bi mogel predstavljati. In vendar je sodobno sadjarstvo najožje povezano s kulturo travnikov in njiv. Sadno drevje je na gojenih travnikih in obdelanih njivah deležno vseh dobrot, ki jih sprejema zemlja za ostali svoj sadež. Zelo koristno je za sadje tudi menjavanje njiv-skih sadežev.

Predpogoj za sadje na njivah so dovolj prostorne njive v pravih legah. Vrste sadnega drevja so na njivah po 25 m medsebojno razdeljene. Češplje, slive in višnje se sadijo v vrstah po 6 m narazen. Vrsta naj gre od severa proti jugu, ker sonce na ta način dobro dosega sadno drevje. Dobro je v tej zvezi še vedeti, da je treba jablane in hruške po 35 do 40 letih vsled zastaranja spet odstraniti, torej prej kakor koščičarje.

Poglejmo še nekoliko v naše sadovnjake. Med našim sadjem je polno starcev, obnemoglih in osivelih. Zemlja nima več dovolj hraniva za drevje in ne more pomagati ne mladim drevescem, ki jih zasajamo med staro drevje. Naši sadovnjaki so prečesto zbirka mladega in starega drevja, ki ni nikdar imelo gojene in gnojene zemlje, ruša je navadno zarasla z mahom, koreninje se je razpredlo po mili volji in zaman se sonce in svetloba trudita, da bi prodrla do njega. Pogosto je tudi izbira prostora za sadni vrt ponesrečena. Tako se mnog sadjar danes ukvarja z mislijo, da bi drugod na bolj primer-nem kraju zasadil nov sadni vrt, stari sadovnjak pa pustil, naj si spočije in izraste. Naj ga pri tem ne moti, če se novi sadovnjak nahaja par sto metrov proč od doma — boljši od doma nekoliko oddaljen sadni vrt kakor stari-kavo sadje v izčrpani zemlji tik domače hiše. Če že ne gospodar sam, pa bodo njegovi otroci obnovili stari sadov-njak, katerega spočita zemlja bo spet zamogla hraniti sadno drevje.

Mnogo gospodarjev ima na svojem zemljišču tudi dolga zasebna pota, ki bi jih lahko obrobil s sadjem. Vz-gled naj jim je država, ki vzorno skrbi za obcestne nasade in ve, da tako lepša

okolico in pripravlja nov, četudi skromen dohodek. Za obrobjenje potov s sadnim drevjem pridejo v poštev samo visoka debla z vsaj 2 m višine. Posebno svetujejo češnje. Paziti je treba, da drevje ne zasenči potov, ki se sicer ne morejo posušiti. Jablane in hruške naj so ob poti vsaj 12 m vsaka sebi, koščičarji 8, češnje 15 m. Če je pot široka, moremo s sadjem obrobiti obe strani. Obrobjenje njiv z drevjem je kočljivo v slučajih, če gre pri tem za mejo s sosedom, ki more terjati svojo pravico od sadja, ki sega na njegov svet.

Živina je hvaležna za zasenčenje travnikov in pašnikov z drevjem, ker ji nudi dobro krmo in prijetno senco. Treba pa je skrbeti za to, da ne obgrize mladih drevesc in da se ne more drgati ob debla in vejeve.

Končno še besedico o špalirnem sadju ob poslopih. Že pogled na z zelenjem okrašen dom je lep in vabljiv. Stene pa nudijo hkrati dobro zavetje pred vetrom, so za sadje nekaka trajna peč in mu nudijo zaščito pred viharji in neurji. Breskve, marelice, slive, grozdje in tudi hruške in jabolka ob hišah in skednjih so navadno prav donosne, gospodarjevo veselje v vi-grednem cvetu in družinsko razkošje v poletnem sadu. Hišna stena nudi prilike za gojitev posebno dobrih vrst sadja. S tem drevjem je seve nekoliko dela. A solnograški in tirolski kmetje so vzgled, kaj vse se da doseči z dobro voljo. Običajno je v sadjarstvu tako, da je prvi trud nekoliko naporen, po par letih pa se pokažejo njegovi sadovi, ki zdaleka odtehtajo stroške in delo.

Naš vsakdanji kruh. — V alpskih predelih je poznan ponajveč ržen kruh. Le redkokod primešajo rži tudi nekaj pšenice. Enako delajo kmetje v Saški, v Sudetih in v Vzhodni Prusiji. Bel kruh je priljubljen v Württembergu in nekaterih južnonemških pokrajinah. Kruh iz grobe moke pečejo gospodinje ob Reni in v Westfaliji.

Naročilo drž. kmečke zveze za tekoče delovno leto. — V tednikih drž. kmečke zveze smo minule tedne brali razprave drž. kmečkega načelnika kmeta Gustava Behrensa o predstojenih kmetijskih nalogah. Imenovani strokovnjak naglašja, da ne sme letos v nobeni občini ostati niti najmanjši kos zemlje neobdelan. V slučaju pomanjkanja delovnih sil so krajevni kmečki vodje dolžni, da poskrbijo za odpomoč. Posebno je treba pomagati kmetijam, katerih gospodarji so pri vojakih. Največ naj bi se letos pridelalo krompirja in krušnega žita, nadalje je treba razširiti pridelovanje zelenjadi in okopavin in na ta način podpreti uspeh živinoreje. Posebno se priporoča vmesno sajenje krmskih rastlin. Velike važnosti je nadalje še pridelovanje oljnatih sadežev ter tkaninskih rastlin. Po setvi naj se še preostalo žito takoj odda, v kolikor ni določeno za prehrano družine. Kdor bi krušno žito zadrževal ali ga celo krmil živini, greši nad narodom, tako zaključuje načelnik svoje razprave.

Kmetijska petletka v Jugoslaviji. Jugoslovanski kmetijski minister je izdelal petletni načrt v podvigo kmetijstva. Načrt predvideva v prvi vrsti ukrepe za intenzivacijo kmetijstva, za izboljšanje kmetijskih obratov in za boljše šolanje kmetov. Stroški za izvedbo načrta znašajo 1.8 milijard dinarjev in jih bo država krila s posojilom ter z dohodki iz izvoznega preseška kmetijskih pridelkov.

Tobačno olje bodo pričeli v velikem izdelovati v Jugoslaviji. Prvi poizkusi so se dobro obnesli in že lani je bilo 400.000 kg tobačnih semen predelanih v olje. Iz kg semen pridelajo nad četrt litra olja. Letos je namenjenih za predelavo v olje 5 milj. kg tobačnih semen, iz katerih bodo dobili 1 in 1/2 milj. litrov olja. Tobačno olje služi nato kot zelo izdatna surovina za pripravo jedilne masti in jedilnega olja.

Novi poizkusi z ribizlji in robidnicami (ostrožnicami). — V tekočem letu bo Južna marka posvečala pažnjo ribizljev in robidnim nasadom, kateri so po Koroškem in Štajerskem vse premalo upoštevani. Četudi so tod zanje ugodno vreme, lega in zemlja. Name-ravani so poizkusni vrtovi, kjer bo posajenih okoli 1500 ribizljev in 1000 robidnih sadik.

Velike klavnice imajo nalog, da zbirajo in oddajajo razne dele zaklane živine, ki se sicer morda celo vržejo v stran, tako razne žleze, žolč, hrbtenice, stranske obisti i. dr. Imenovani deli živalskega telesa služijo zdravniškim svrham. Iz njih pripravljajo razna zdravila kakor insulin in slična. Do vojne smo surovine za pripravo zdravil uvažali povečini iz inozemstva.

Pepel za težko zemljo. Kmetje se vprašujejo, kako lahko rahljajo težko zemljo, ki vsled svoje gostote prerada umori premnog sadež že v kali. Strokovnjaki svetujejo za rahljanje težkih tal lesni pepel iz peči ali ognjišča. Pepel potresemo po zemlji, ko prezimuje, zemlja ga z vlago sprejema, se pri tem rahlja ter ohranja toploto in mokroto.

Konj med vožnjo ali v hlevu ne smemo pokrivati, razven da so bolni. Pokriti konji se pri vožnji še bolj potijo, se prej utrudijo in lažje prehladijo. Ako so konji mokri ali so stali na prepihu, jih bomo rešili prehlada z drgnjenjem s pomočjo ovsene slame. Konji, katere pokrivamo v hlevu, postanejo radi zelo občutljivi in boleznim dostopni.

Nekaj o obkladkih. — Naše matere se rade udeležujejo kot zdravnice in se pri svojem zdravljenju kaj rade poslužujejo obkladkov. Pri obkladkih pa je velike važnosti vedeti, kedaj se uporabljajo vroči, mlačni in topli. Mlačne obkladke uporabljamo pri pljučnicah, mrzlici ali vročini. Menjavamo jih približno vsakih pet ur. Vroči obkladki so priporočljivi pri želodčnih bolečinah, bruhanju in pri zunanjih vnetjih. Na bolno mesto jih polahno polagamo ter vsake pol ure vsaj obnavljamo. Mrzli obkladki prijaajo ob nerednem srčnem utripu, vnetjih, sploh povsod in vedno tedaj, kadar naj se kri v telesu shladi. Prevelika razlika med temperaturo telesa in mrzlih obkladkov pa nikdar ni dobra.

Limonine olupke lahko dobro uporabimo. Večje gospodinje jih upoštevajo pri svojih kuhinjskih receptih. Manj pa vedo, da se olupki dobro uporabljajo tudi pri perilu. Vržejo se v kotel s perilom, kjer delujejo kakor drugi znani perilni praški. Hkrati se perilo navzame prijetnega, svežega vonja. Naj bi naše gospodinje poizkusile!

Po svetu naokoli

Severo-atlantski otoki

Malo je dežel na svetu, ki bi imele tak mir kakor severoatlantski otoki. Največji in najbolj obljuden otok je Islandija, ki ima približno 100.000 prebivalcev. Podnebje je vlažno in vetrovno, drugače pa ima Islandija mile zime in hladna poletja. Junija, julija in avgusta imajo tam kar naprej dan, decembra in januarja pa neprestano noč. Industrija je neznatna, tudi za poljedelstvo ni ugodnih pogojev. Islandci izvažajo ribe, kožuho vino, volno, konje itd., uvažajo pa žito, moko, les, premog, tobak in razne druge potrebščine ter izdelke. Mnogi živijo od pomorske trgovine. Razen Reykjavika in še dveh večjih naselbin nima ves otok ne mest ne vasi.

Islandska, ki je bila doslej pod dansko nadvlado, ni nikoli poznala vojnih sporov. Samo Vikingi so se pred več kot tisoč leti izkrcali na Islandiji. Od tlej se otok sam upravlja. Islandija ima najstarejši parlament sveta. Že pred tisoč leti so se prebivalci otoka zbirali na prostem, da bi sklepali o svojih postavah. Islandija pa ni poznala samo miru na zunaj, ampak tudi v njeni notranjosti ni bilo nobenih sporov in zločinov in, kakor se zdi neverjetno, so jetnišnico v mestu Reykjaviku morali podreti, ker je bila odveč. Ko je leta 1940 naša vojska zasedla Dansko, je ostala Islandija brez pravega gospodarja. Kmalu nato pa so otok zasedle angleške čete.

Na drugem danskem otoku in sicer na otoku Far-Oer, med Shetlandijo in Islandijo, je samo nekaj vasi. Ta otok je na slabem glasu zaradi viharjev in nevarnih čeri. Prebivalci tega otoka se pečajo v glavnem z ovčje- in konjerejo ter ribolovom. Tudi lov na ptice, ki gnezdi v neverjetnem številu po tamkajšnjem skalovju, prinaša prebivalcem lepe dohodke. Prebivalci so potomec norveških izseljencev in govorijo staro germansko narečje. Dalje je tu še otok Mayen, ki pripada Norveški in na katerem se nahaja observatorij in vremenska opazovalnica. Kakor vsi imenovani otoki, tako ima tudi otok Rockall, ker je blizu Škotske, v današnji vojni predvsem strateški značaj. Dalje proti severu ležita otoka Oms in Spitzbergen, ki sta šele kakih petnajst let obljudena. Oba otoka sta bogata na skladiščih premoga, a hkrati je tam tudi strahovit mraz in pa štiri mesece trajajoča polarna noč. Največji severoatlantski otok pa je kajpak Grönlandija. Samo njej se ni bati nobenega neprijatelja, ker je skoro ves otok pozimi in poleti pokrit z debelo ledeno plastjo in šteje ves otok samo 300 Evropejcev in 17 tisoč Eskimov.

Genealogija. Malokdo si more misliti, koliko predhodnikov bi se dalo naštet v njegovem rodovniku. Moj prapraded je imel tudi očeta, deda, prapradeda itd. To sega v megleno dobo pradednine. Neki matematik pa je ugotovil, da znaša pri 21. rodu število poe-

dinčevih prednikov 4.,398.038.122.500. Če si še tako žlahten, nikdar noben rodoslovec ne bo mogel dognati junaštev in dogovščin, ki pritičejo tvojim prednikom. Nekaj pa le osvetlujejo te o-motične številke. Razmišljajoč o telesnih in нравnih svojstih posameznika, navadno upoštevamo le starše in dede. Toda vsako živo bitje podeduje neke podrobnosti od vseh številnih prednikov. Takisto si moramo razlagati razlike, ki jih mogoče otroci kažejo v primeri s svojimi roditelji.

Rast nohtov. Pri eni in isti osebi ne poganjajo vsi nohti enako: desnica je splošno ugodnejša od leve, kazalec pa na priliko boljši od mezinca. Na drugi strani pa zavisi rast od letne dobe, od zdravja in hrane. Povprek se nohti na roki povečajo za približno 0,0079 cm na teden, torej dobre 4 cm na leto. Človek 70 let je po takem prireditel 65 metrov roženine na koncu svojih 10 prstov. Sleherni izmed njih se je v teku svojega življenja 186-krat dočista prenovil.

Dvojčki. Statistika ni povsem zanesljiva, vendar se smatra, da pride na sto porodov enkrat dvojica na dan. Nadalje štejejo trojčke na 6.000 porodov, četvorčke na 230.000 porodov, petorčke na 10.000.000. Umljivo je, da je življenjska sposobnost tem manjša, čim več otrok pride hkrati na svet. Pred vojno so poročali iz Amerike o šestorčkih, od katerih se je samo eden ohranil. Znan je primer Keysove družine v Oklahomi: pred leti je mati povila četvorico in vse štiri deklice se lepo razvijajo.

Magnezij zmaga. Bila je doba, ko je magnezij služil skoro le za poskuse po kemičnih laboratorijih. Magnezij se je rabil tudi že v zdravilstvu, zdaj kot čistilo, zdaj za pokončavanje bacilov. Danes prihaja v tem oziru še mnogo bolj v poštev. Ako že ne ozdravi raka, pa vsaj ovira njegov razvoj. Kar je železo in mangan za slabokrvnost, srebro za infekcije, zlato za revmatizem, to je magnezij za raka in razne ture... Lažji je od aluminija, zato se magnezij zadnje čase tudi tolikanj uveljavlja med industrijalnimi kovinami, da izdelujejo iz njega neke sestavine pri motorjih in letalih, kjer je lahkota baš prva vrlina. To odlično mesto med veliko kovinsko družino pa si je magnezij pridobil šele po številnih poizkusih in po dolgotrajnem zapostavljanju.

Po zadnjem štetju v Romuniji so ugotovili, da šteje tamošnja nemška narodnostna skupina: v Banatu 310.509 ljudi, na Erdeljskem 219.722 in v stari Romuniji okoli 20.000, skupno torej nad 550.000 duš. K temu pa je treba prišteti še število Nemcev v južni Bukovini, katero pa ni točno znano.

Sapa mladih ljudi. Na nekem starem rimskem kamnu so zasledili tale napis: „Eskulapu in Zdravju posvetil Klodij Hermippus, ki mu je sapa mladih deklet dala učakati starost 115 let in 5 dni.“ Hermippus je bil baje učitelj na

neki rimski dekliški šoli in so mu dekleta zjutraj in zvečer dahnili v obraz. Še veliki zdravnik Boerhave, ki ima neka dunajska cesta po njem ime, je svetoval staremu in slabotnemu amsterdamskemu županu, naj spi med dvema mladima človekoma, in ve povedati, da je sivolasi mestni poglavar res postal krepkejši.

Kako je lepa Nurka prišla do moža. V neki bosanski vasi živi v stari, že na pol razpadli hiši, mlada in lepa Nurka s svojo skopo materjo Fatimo. Nurka je imela že več snubačev, vendar pa je starka znala vse fante odvrniti. Le Ahmed se je v lepo Nurko tako zagledal, da ga stara Fatima ni mogla odpraviti. Nekega večera, ko je bilo že temno in se je slišalo tuljenje volkov po gozdu, so prijezdili Ahmed in njegova brata Bajram in Mustafa po neprenehovnih gorskih stezah v vas, kjer je iz globokega snega gledala streha Ahmedove ljubljence. Jezdec so, ko so prišli na svoj cilj, glasno klicali Nurko, pa se ni nihče zganil. Po ponovnih klicih je končno stopila iz hiše Fatima in dejala, da Nurka noče Ahmeda. Ves besen zaradi tega je Ahmed podrl Fatimo na tla, nakar so vdrl bratje v hišo, kjer so našli Nurko zaklenjeno v mali sobici. Posadili so jo na konja in odjezdili proti domu. O ropu so bili obveščeni orožniki. In ko so zaslišavali Ahmeda, je stopila pred nje Nurka in izjavila, da je nobena sila sveta ne more prisiliti, da bi Ahmeda kdaj zupustila. Z njim hoče deliti veselje in žalost, ker mu je zelo hvaležna, da jo je rešil težkega življenja pri skopi starki.

Ta zna. — Onegov Lojz se strašno rad baha. Zadnjič je govoril o bučah, kako nazarensko debelo so bile: „Svinja nam je izginila. Tri dni smo jo zastonj iskali. Končno slišim z vrta neko kruljenje. Stečem tja, privzdignem bučni list in glej: pod listom je bila v velikanski buči naša svinja s petimi rožnatimi mladički in še je bilo v buči prostora.“

Dober odgovor. Neki gospod, ki se mu je že na obrazu bralo, da je sitnež, pride na kolodvor in pravi: „Gospod sprevodnik, prosim, odkažite mi prazen kupe?“ — Sprevodnik: „Aha, bi radi najbrž nemoteno spali?“ — Gospod: „Ne le z ljudmi nisem rad v družbi.“ — Sprevodnik: „A tako, potem ste se pa zmotili. Vozovi za živino so zadaj!“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Založnik:** Dr. Franc Petek, Völkermarkt. — **Tiskarna:** Joh. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. Veljavna je inseratna tarifa 2.

Hranilnica in posojilnica, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, v Podravljah

vabi

na redni občni zbor, kateri se vrši dne 23. marca 1941 ob 16 uri v lastni pisarni z naslednjim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Čitanje in odobritev računskega zaključka za leto 1940.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Pripomba: Ako ob določeni uri ne bi bilo zadostno število članov navzočih, se vrši občni zbor pol ure pozneje.

Načelstvo.

Hranilnica in posojilnica na Zilski Bistrici, reg. zadr. z. n. z.

vabi na

49. letni občni zbor,

ki se vrši dne 23. marca t. l. ob 2. uri popoldne v posojilničnih prostorih na Bistrici s sledečim sporedom:

1. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora,
2. poročila načelstva in nadzorstva,
3. odobritev računskega zaključka in bilance za leto 1940,
4. slučajnosti.

Ako se ob določeni uri ne zbere zadostno število zadrugnikov, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor ne oziraje se na število prisotnih.

Načelstvo.